

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 30 Sayı/No: 1 Haziran/June 2026

**Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davasının
Tahkime Elverişliliği**

The Arbitrability of Case the Annulment of the General Assembly Decision of a Joint-Stock Company

  Dr. Öğr. Üyesi Sedat KAYA*

 10.60002/ebyuhfd.1873493

ÖZ

Korporatif nitelikteki şirketler hukuku uyuşmazlıklarının tahkim yoluyla çözülmesinin mümkün olup olmadığı Türk hukukunda öteden beri tartışmalı bir konudur. Özellikle İsviçre ve Alman hukukundaki güncel gelişmeler, doktrinde bu hususta farklı görüşlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu çerçevede, literatürde inceleme konusu davanın tahkime elverişli olup olmadığı meselesi genellikle şirketler hukukunda geçerli olan emredici hükümler ilkesi ile tek borç ilkesi çerçevesinde irdelenmiştir. Bu çalışmada ise, özellikle tahkim hukuku ilke ve kurallarıyla sınırlı bir bakış açısıyla çeşitli görüş ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Öncelikle, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının inşai dava niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra bu inşai davanın türü ortaya konulmuştur. Ardından yetki kuralına ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Son olarak

* Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Ana Bilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 28.01.2026 | **Kabul/Accepted:** 03.06.2026.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Sedat Kaya, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davasının Tahkime Elverişliliği”, Erzincan HFD, C. 30, S. 1, Haziran 2026, (435-452).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

da tahkim yargılamasında erga omnes nitelikte hüküm verilip verilemeyeceği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tahkime Elverişlilik, Şirketler Hukuku, İnşai Dava, Tahkim Hukuku, Genel Kurul Kararı.

ABSTRACT

Whether corporate law disputes can be resolved through arbitration has long been a controversial issue in Turkish law. Recent developments in Swiss and German law, in particular, have led to differing views on this matter in legal doctrine. In this context, the question of whether the case under examination in the literature is arbitrable has generally been examined within the framework of the principle of mandatory provisions and the principle limited liability applicable in corporate law. This study, however, presents various opinions and assessments from a perspective limited to the principles and rules of arbitration law. First, it has been determined that the case for the annulment of the general assembly decision of a joint-stock company is a constitutive action. Then, the type of this constitutive action has been identified. Subsequently, an assessment has been made regarding the jurisdiction rule. Finally, it has been discussed whether a ruling with erga omnes effect can be rendered in arbitration proceedings.

Keywords: Arbitrability, Company Law, Constitutive Action, Arbitration Law, General Assembly Decision.

GİRİŞ

Objektif tahkime elverişlilik (*arbitrability/Schiedsfaehigkeit*), bir uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözülmesinin mümkün olup olmadığı sorusuna cevap verir¹. Söz konusu kavram, tarafların aralarındaki uyuşmazlıkları tahkim yoluyla çözmek hususunda sahip oldukları serbestiye önemli bir sınırlama getirir². Bu sebeple tahkime elverişlilik, tahkim yargılamasının da önemli bir geçerlilik şartıdır³. Anonim şirket genel kurul kararları-

1 Burak **Huysal**, Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 12-13; Mustafa Serdar **Özbek**, Tahkim Hukuku C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 789.

2 Bu yöndeki tespit için bkz. ve karşı. Burcu **Hendem**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bakımından Tahkime Elverişlilik, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 2023, s. 33.

3 Serkan **Kaya**, “Tahkime Elverişlilik”, Milli Tahkim Kapsamında Tahkime Elverişlilik, Editör, Serkan Kaya, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 4; bkz. ve karşı. Nevhis **Deren Yıldırım**, “Tahkim ve Objektif Bakımdan Tahkime Elverişlilik”, Prof. Dr. Yavuz ALANGOYA için Armağan, Alkım Yayınevi, İstanbul

nın iptali davasının tahkime elverişli olup olmadığının, anılan esas dahi-
linde incelenmesi gerekir. Şayet bu davanın tahkime elverişli olduğu ka-
bul edilirse, alanında uzman hakemlerce gizli olarak gerçekleştirilecek
kısa süreli bir yargılamayla uyuşmazlık çözülebilir⁴. Ancak, şirketler hu-
kukunda geçerli olan emredici hükümler ilkesi (TTK m. 340) ile tek borç
ilkesi (TTK m. 329/f.2; m. 480/f.1) karşısında esas sözleşmeye konulan
tahkim kaydının geçerli olup olmayacağı konusunda ticaret hukukçuları
arasında önemli bir tartışma alanı ortaya çıkmıştır⁵. Bunun yanında tahkim
hukukundan kaynaklanan bazı hukuki sorunlar da anonim şirket genel ku-

2007, s. 51; Fatih **Aydemir**, Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi, On İki Levha
Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 219; Nagehan **Okumuş**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu
Çerçevesinde Hakem Kararlarının İptali, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s.
200.

- 4 Şirketler hukuku uyuşmazlıklarında tahkimin avantajlı yönlerine ilişkin olarak bkz.
ve karşı. Tolga **Ayoğlu**, Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının
Çözümünde Tahkim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 2-3; H. Ercüment
Erdem, “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”, Tahkim
Anlaşması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 1; Mehmet **Helvacı**, “Sermaye
Ortaklıklarına Özgü Davalarda “Tahkime Uygunluk” İle İlgili Değerlendirmeler” Şir-
ketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri: 16 Ekim 2021,
Bayko Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 112.
- 5 Belirtmek gerekir ki, inceleme konusu uyuşmazlığın tahkime elverişliliği ile esas
sözleşmeye konulan tahkim şartının geçerli olup olmayacağı birbirinden farklı hukuki
sorunlardır. Zira tahkime elverişlilik hakem heyetinin yargı yetkisine ilişkin bir konu
iken; şirket esas sözleşmesine geçerli bir tahkim kaydı konulup konulamayacağı
şirketler hukuku ilke ve kurallarına göre belirlenir. Bu çalışmada yalnızca medeni usul
hukuku bakımından değerlendirme yapılacağından söz konusu tartışmaya ilişkin
herhangi bir görüş serdedilmemiştir. Anonim şirket esas sözleşmesine konulan tahkim
kaydının geçerli olup olmayacağına ilişkin kapsamlı tartışma ve değerlendirmeler için
bkz. **Ayoğlu**, s. 11 vd.; Cem **Veziroğlu**, “Anonim Ortaklık Esas Sözleşmesinde
Düzenlenen Tahkim Şartının Geçerliliği”, Tahkim Yargılaması, Editörler, Mustafa
Erkan, Candan Yasan Tepetaş, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 3-24;
Abdurrahman **Kayıklık**, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü
İhtilaflarında Tahkim”, BATİDER, C. XXXVI, S. 4, 2020, s. 155 vd.; Burak **Etirli**,
“Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Uyuşmazlıklarının Tahkime
Elverişliliği”, BFHD, C. 8, S. 32, 2019, s. 1997-2030; Korkut **Özkorkut**, “Şirketler
Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim”, Tahkim ve Diğer Alternatif
Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı, Editörler,
Metin Kıratılı/Hakkı Susmaz/Açelya Şahin/Güray Özsu/A. Eda Manav Özdemir,
Cumhurbaşkanlığı Yayınları, Ankara 2023, s. 173-202. Tahkim kaydının üçüncü
kişilere teşmiline ilişkin tartışmalar için bkz. Merve Acun **Mekengeç**, “Türk Şirketler
Hukukundaki Bazı Durumlarda Tahkim Anlaşmasının Üçüncü Kişilere Teşmili
Sorunu”, AÜHFD, C. 68, S.1, 2019, s. 1-38.

rul kararlarının iptaline ilişkin uyuşmazlıklarda tahkimin caiz olup olmadığı konusunda tereddüt edilmesine sebep olmuştur⁶. Bu çalışmada yalnız tahkim hukukuyla sınırlı olmak üzere, söz konusu tereddüde ilişkin hukuki argümanlar ortaya konulacaktır. Daha sonra da ortaya konulan hukuki argümanlara ilişkin çeşitli değerlendirmelerde bulunulacaktır.

I. DOKTRİNDEKİ GÖRÜŞLER VE YARGITAY UYGULAMASI

Anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tahkime elverişli olup olmadığı tartışmalıdır. Gerçekten de tahkim, yalnızca uyuşmazlık taraflarının mahkeme kararına ihtiyaç olmaksızın aralarında anlaşarak sona erdirebilecekleri, yani tarafların arzularına tabi olan uyuşmazlıklarda uygulama alanı bulabilir (bkz. HMK m. 408; MTK m. 1/f. 4). Doktrindeki bir görüşe göre⁷, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tarafların anlaşması (örneğin, sulhu veya davayı kabulü) ile sona erdirilmesi mümkün değildir. Ayrıca bu görüşe göre⁸, TTK m. 445 düzenlemesinin anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası bakımından münhasıran şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesini emredici biçimde yetkili kılması ile TTK m. 448/f.2 hükmünün birden fazla dava açıldığı takdirde bu davaların birleştirilmesi zorunluluğunu öngörmesi tahkim kurumuyla bağdaşmaz⁹. Nitekim, hakem veya hakem heyetinin bütün pay

6 Karş. **Kayıklık**, s. 134.

7 Erdoğan **Moroğlu**, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 300; aynı yönde görüş için bkz. **Hendem**, s. 138-139; Rauf **Karasu**, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 173; Aslı **Aykutalp**, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Nazarında Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinin Tahkime Elverişliliği” Prof. Dr. Necmettin Berkin’e Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s. 235-236.

8 **Moroğlu**, s. 300; yetki argümanı bakımından aynı yönde görüş için bkz. ve karş. Ejder **Yılmaz**, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi C. 4, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 5406. Alman Federal Mahkemesi de bir kararında genel kurul kararlarının iptali davasında şirket merkezinin bulunduğu yer eyalet mahkemesinin münhasıran yetkili kılınması söz konusu uyuşmazlıkta tarafların serbestçe tasarruf edebilme imkanını ortadan kaldırdığı görüşünü benimsemiştir. Bkz. Alman Federal Mahkemesinin BGH 2. Zivilsenat 4.7.1951 tarih ve II ZR 117/50 sayılı kararı. Bu kararın bir tercümesi için bkz. ve karş. Hasan **Pulaşlı**, Şirketler Hukuku Şerhi, 4. Baskı, C.II, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s. 1154 § 34 kn. 231.

9 **Moroğlu**, s. 300; TTK m. 448 vd. TTK m. 448/f. 2 argümanı bakımından aynı yönde görüş için bkz. ve karş. Hakan **Pekcanitez**/Ali **Yeşilirmak**, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. II, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025, s. 4567 (kn.22.138); Mehmet **Helvacı**, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali

sahipleri ve şirket organları için geçerli ve bağlayıcı biçimde hüküm vermesi mümkün değildir¹⁰.

Doktrindeki diğer bir görüşe göre ise¹¹, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası tahkime elverişlidir. Zira bu davada sulh veya feragat mümkündür. Ayrıca şirket alacağı yeni bir genel kurul kararıyla ihtilaf konusu önceki kararını ortadan kaldırabilir veya onu değiştirebilir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi bir kararında: “*Dava, ortaklar kurulu kararının iptali istemine ilişkin olup, mahkemece şirket ana sözleşmesinin 13. maddesi uyarınca uyuşmazlığın hakem yoluyla çözüleceği gerekçesiyle, görevsizlik kararı verilmiştir. Oysa, tahkim konusunda ana sözleşmede yer alan bir hüküm veya yapılacak hakem sözleşmesi geçersizdir. Tahkim, yalnız tarafların arzularına tabi olan, yani davalı ile davacının mahkeme kararına gerek olmaksızın aralarında anlaşarak sonuçlandırabilecekleri uyuşmazlıklar konusunda geçerlidir. Halbuki bir genel kurul kararının iptaline dair uyuşmazlığın davacı ve davalı arasında yapılacak anlaşma ile sonuçlandırılması mümkün değildir. Ayrıca, TTK’nun 381. maddesinin 1. Fıkrasının (karş. TTK m.445) münhasıran ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeyi yetkili kılan hükmü ile aynı maddenin 3. fıkrasının davaların birleştirilmesini zorunlu kılan hükmü de tahkim müessesesi ile bağdaşmamaktadır (bkz. Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, üçüncü baskı, s. 226,227).*” ifadelerine yer vererek, anonim şirket genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davanın objektif bakımdan tahkime elverişli olmadığı görüşünü benimsemiştir¹². Aynı Daire’nin diğer bir kararında da: “*Genel kurul kararının iptali hususunda tahkim yoluna başvurulamayacağı..., şirketin ana sözleşmesinde yer alan tahkim şartının bu tür uyuşmazlık açısından geçersiz olduğu, uyuşmazlığın tahkime elverişli olmadığı gerekçesiyle davanın kabulüne, hakem kararının iptaline karar verilmesi (isabetlidir)*” ifadelerine yer verilmiştir¹³.

Davalarının Tahkim Yargılamasına Uygunluğu Üzerine Düşünceler”, TMSF Sempozyum II, Tahkim, Editörler, Erol Ulusoy, Aslı Yıldırım, 14 Şubat 2009, s. 200-202.

- 10 **Moroğlu**, s. 300; **Helvacı**, Tahkim Yargılamasına Uygunluk, s. 201-202; **Aydemir**, s. 251; Hakem heyetinin inter omnes hüküm veremeyeceği argümanı bakımından aynı yönde bkz. karşı. **Pulaşlı**, s. 1160 § 34 kn. 244; **Hendem**, s. 138.
- 11 **Ayoğlu**, s. 108-109; **Erdem**, s. 11-12; Elif Irmak **Büyük**, Medeni Usul Hukukunda İnşai Dava ve İnşai Hüküm, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 204. Kanun tarafından kısıtlanmadığı sürece asıl olanın irade serbestisine üstünlük tanımak olduğu gerekçesiyle bu yönde görüş için bkz. ve karşı. **Huysal**, s. 320.
- 12 Yarg. 11. HD., E. 2011/13485, K. 2011/19915, 05.12.2012 (Lexpera).
- 13 Yarg. 11. HD., E. 2019/2226, K. 2019/5000, 01.07.2019 (Lexpera).

II. HUKUKİ ARGÜMANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Tarafların Üzerinde Serbestçe Tasarrufta Bulunabilmesi Kriteri

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 408 hükmüne göre: “...iki tarafın iradelerine tabi olmayan işlerden kaynaklanan uyuşmazlıklar tahkime elverişli değildir.” Bu düzenleme gereğince, davalının davayı kabul edemeyeceği veya tarafların sulh olamayacakları uyuşmazlıklar tahkime elverişli olmayacaktır (karş. MTK m. 1/f.4; Av. K m. 35/A; HUAK m. 1; HMK m. 308/f. 2; m. 313/f.2)¹⁴. Nitekim davanın kabulü veya sulhüne ilişkin usul işlemleri, hukuki ilişkinin sebebinden bağımsız bir borç ilişkisi meydana getirir ve sadece bunun mümkün olduğu usuli taleplere ilişkin olarak gündeme gelebilir¹⁵.

İnceleme konumuz bakımından dava konusu yapılan usuli talep¹⁶, genel kurul kararıyla yaratılan hukuki durumun ortadan kaldırılmasıdır¹⁷. Dolayısıyla, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası, mahkemenin talep edilen hukuki himayeye göre inşai dava niteliğindedir¹⁸. Doktrindeki bir görüşe göre inşai dava, yeni bir hukuki durumun ortaya çıkmasının ancak bir mahkeme hükmüyle gerçekleşebildiği ve tarafların bu konuda anlaşmasının mümkün olmadığı durumlarda gündeme gelir¹⁹. Nitekim HMK m. 108 düzenlemesinin Hükümet Gerekçesi’nde de benzer

-
- 14 **Pekcanitez/Yeşilirmak**, Pekcanitez Usul C. V, s. 4558 kn. 22. 128; **Hendem**, s. 43 vd.; **Deren Yıldırım**, Objektif Bakımdan Tahkime Elverişlilik, s. 54.
 - 15 Davayı kabule ilişkin olarak bkz. ve karş. Nedim **Meriç**, Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 218; Ceren **Eltaş**, Medeni Usul Hukukunda Davaya Son Veren Taraf İşlemleri Çerçevesinde Tasarruf İlkesi, Adalet Yayınları, Ankara 2025, s. 133.
 - 16 Usuli talep kavramına ilişkin kapsamlı bilgi için bkz. Meltem **Ercan Özler**, Medeni Usul Hukukunda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 88 vd.
 - 17 İsmail **Kırca**, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 203 kn. 345.
 - 18 Birçoğu yerine bkz. **Büyük**, s. 156.
 - 19 **Pekcanitez/Simil**, Pekcanitez Usul C. II, s. 1518-1519 kn. 9.133; Süha **Tanrıver**, Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2024, Usul C. I, s. 652; İlhan **Postacıoğlu/Sümer Altay**, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 8. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 251 kn. 505.

bir esas benimsenmiştir²⁰. Ortaya konulan bu esas çerçevesinde doktrin-deki bir görüşe göre, inşai dava niteliğindeki anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası tahkime elverişli değildir²¹.

Kanaatimizce, inceleme konusu inşai davanın hukuki niteliği belirlerken, inşai davanın türleri bakımından da ayrıca bir ayırım yapılmalıdır. Böylece anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasında sulh veya kabulün mümkün olup olmadığı ortaya konularak, davanın tahkime elverişliliğine ilişkin değerlendirme yapılabilir.

Karşılaştırmalı hukukta inşai davalar, gerçek inşai davalar (*echte Gestaltungsklage*) ve gerçek olmayan inşai davalar (*unechte Gestaltungsklage*) şeklinde bir ayırma tabi tutulmaktadır²². Türk hukukunda da benzer bir ayırımı benimseyen yazarlar vardır²³. Bu ayırmada, hukuki himaye talebinin yalnızca devlet mahkemesi hükmüyle karşılanabildiği ve yeni bir hukuki durumun ortaya çıkmasının yegâne imkânının da devlet mahkeme-

20 “İnşai hakka bağlanmış olan etkinin doğumu için, mahkeme aracılığıyla kullanılması maddi hukuk tarafından zorunlu kılınmışsa, bu durumda inşai hak sahibinin inşai dava açması gerekir.” Ramazan **Arslan**/Ejder **Yılmaz**/Sema **Taşpınar Ayvaz**/Emel **Hanağası**, Notlu-Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025, s. 153 dn. 161.

21 **Moroğlu**, s. 300; aynı yönde görüş için bkz. ve karşı. **Hendem**, s. 138-139; **Aykutalp**, s. 235-236.

22 Gerhard **Lüke**, “Zum Zivilprozessualen Klagensystem”, JuS, Juli, 1969 (Heft 7), s. 305-306; Christoph **Althammer**, Streitgegenstand und Interesse (eine zivilprozessuale Studie zum deutschen und europäischen Streitgegenstandsbegriff), Tübingen, 2012, s. 597.

23 Doktrindeki bir görüşe göre, inşai sonucun yalnızca mahkeme hükmüyle ortaya çıktığı ve tarafların anlaşmalar dahi inşai etki ortaya çıkaramayacağı inşai davalar, birinci grup inşai davaları oluşturur. Buna karşılık, inşai sonucun ortaya çıkması için mutlaka bir mahkeme hükmünün var olmasının şart olmadığı ve tarafların anlaşması durumunda mahkeme hükmüne gerek kalmaksızın inşai sonucun ortaya çıkabileceği davalar, ikinci grup inşai davaları oluşturur. Bkz. Baki **Kuru**, Hukuk Muhakemeleri Usulü C.II, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, İstanbul 2001, 1469-1470; karşı. Ramazan **Arslan**/Ejder **Yılmaz**/Sema **Taşpınar Ayvaz**/Emel **Hanağası**, Medeni Usul Hukuku, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025, s. 325-326.

sinde görülecek dava olduğu inşai dava türü, gerçek inşai dava olarak adlandırılmaktadır²⁴. Gerçek inşai davalarda mahkeme himayesi tekeli (*Justizgewährungsmonopol*) söz konusudur²⁵ ve mahkeme himayesi tekeli bulunan gerçek inşai davalar tahkime elverişli değildir²⁶. Örneğin, iflas, boşanma veya soybağı davaları tahkime elverişli değildir.

Gerçek olmayan inşai davalarda ise, dava açılarak ulaşılmak istenen inşai etki, tarafların anlaşması veya davalının tasarrufu ile de ortaya çıkarılabilir²⁷. Dolayısıyla bu tür inşai davalarda inşai etki ikame edilebilir niteliktedir²⁸. Şu hâlde, gerçek olmayan inşai davalarda mahkeme himayesi tekeli söz konusu olmadığından bu davalar tahkime elverişlidir. Örneğin, ölüme bağlı tasarrufun iptali veya tenkis davaları, cezai şartın indirilmesi davası, uyarılma davası, önalım davası ve ortaklığın giderilmesi davaları tahkime elverişlidir.

Kanaatimizce, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası hukuki niteliği itibarıyla gerçek olmayan inşai dava niteliğindedir. Zira genel kurulun, daha sonra alacağı diğer bir kararla, önceki kararını ortadan kaldırmaması her zaman mümkündür²⁹. Nitekim, belirli bir konuda karar alma yetkisi kural olarak, dava evvel ortaya çıkan bir kararı geri alabilme yetkisini de kapsar³⁰. Geline bu noktada, inceleme konusu davadaki mahkeme hükmü, yeni bir genel kurul kararıyla ikame edilebilir niteliktedir ve bu davada mutlak bir mahkeme himayesi tekeli yoktur. Sonuç olarak kanaatimizce, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası taraf iradelerine tabidir ve dolayısıyla bu argüman bakımından tahkime de elverişlidir³¹.

24 Panajotta **Lakkis**, *Gestaltungsakte im internationalen Rechtsverkehr*, Tübingen, 2007, s. 12 dn. 9; Miguel **Sogo**, “Gestaltungsklagen und Gestaltungsurteile des materiellen Rechts und ihre Auswirkungen auf das Verfahren”, *ZStV-Zürcher Studien zum Verfahrensrecht* Band/Nr. 152, Zürich 2007, s. 49; **Althammer**, s. 597.

25 Michael **Becker**, “Gestaltungsrecht und Gestaltungsgrund”, *Archiv für die civilistische Praxis*, 1988, 188. Bd., H. 1, 1988, s. 30; **Büyüç**, s. 27.

26 **Becker**, s. 30. Mahkeme himayesi tekelinin tahkim engeli olduğu yönünde görüş için bkz. ve karşı. Bilgehan **Yeşilova**, *Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemenin Yardım ve Denetimi*, Güncel Yayınevi, İzmir 2008, s. 332.

27 **Lüke**, s. 306.

28 Ersin **Erdoğan**, *Medeni Usul Hukuku Açısından Uyarılma Davası*, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 41.

29 **Kırca**, s. 211 kn. 361. Karş. **Kayıklık**, s. 146-147.

30 **Moroğlu**, s. 357.

31 Belirtmek gerekir ki, doktrinde haklı olarak, inceleme konusu davada sulh veya davayı kabul için yönetim kurulunun genel kuruldan izin almasının gerekebileceği ancak bu hususun tahkime elverişlilik bakımından bir engel olmayıp, bunun şirket içi yetki sorunu olduğu vurgulanmaktadır (**Kırca**, s. 202 kn. 343; **Kayıklık**, s. 147).

B. Yetki Kuralının Niteliği ve Tahkime Elverişlilik ile İlişkisi

Türk Ticaret Kanunu m. 445 hükmüne göre: “(TTK) 446 ncı maddede belirtilen kişiler, ... şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.” Doktrindeki bir görüşe göre, değinilen düzenlemede şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesini özel olarak belirten kanun koyucu, bu yer mahkemesinin yetkisini kamu düzeyine ilişkin kesin yetki kuralı³² olarak öngörmüştür³³.

Belirtmek gerekir ki hukukumuzda, yetkili mahkeme hususunda genel kural HMK m. 6/f.1'deki “*davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir*” düzenlemesidir. İnceleme konusu davada anonim şirket tüzel kişiliği davalı konumunda yer aldığından genel yetkili mahkeme de şirket tüzel kişiliğinin yerleşim yeri mahkemesidir (karş. TMK m. 51; TTK m. 339/f.2, a bendi). Dolayısıyla TTK m. 445 düzenlemesinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede iptal davası açabileceğinin ifade edilmesi, yalnızca HMK m. 6 hükmünde düzenlenen temel kuralın tekrarından ibarettir³⁴.

Ayrıca bir an için TTK m. 445 hükmünün kesin yetki kuralı öngördüğü kabul edilse dahi, bu durumun inceleme konusu davanın tahkime elverişsiz olması sonucunu doğurmayacağı ifade edilmelidir. Diğer bir deyişle, söz konusu hükümde mahkemenin kesin yetkisi kabul edilse de bu durum tarafların sulh olabilme hak ve yetkisinden mahrum bırakıldığı anlamına gelmez³⁵. Zira kesin yetki kuralının öngörülmüş olup olmaması tahkime elverişliliği belirleyen bir unsur değildir³⁶. Şu hâlde, TTK m. 445

32 Belirtmek gerekir ki, HUMK m. 22 hükmünde yer alan “*intizamı amme esasına binaen*” ve HUMK m. 23 hükmünde yer alan “*munhasıran iki tarafın arzularına tabi olmıyan mesail*” ibareleri sebebiyle doktrinde, yetki kurallarının “kamu düzeninden ve kesin”, “kamu düzeninden ve kesin olmayan” biçiminde bir ayrıma tabi tutulmaktaydı (bkz. **Kuru**, HUMK C.I, s. 548). Ancak HMK'da yetki konusu doğrudan kamu düzeniyle ilişkilendirilmediğinden artık söz konusu ayrımın bir anlam ifade etmediği kanaatindeyiz.

33 **Moroğlu**, s. 298; **Kırca**, s. 176 kn. 296; **Yılmaz**, s. 5406; Oruç Hami **Şener**, Ortaklıklar Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022, s. 542; Buğra **Kesici**, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025, s. 398.

34 **Erdem**, s. 12-13. Sezin **Aktepe Artık**, Medeni Usul Hukukunda Hakem Kararlarının İptali Sebepleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023, s. 409-410.

35 Nevhis **Deren Yıldırım**, Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları, Alkım Yayınları, İstanbul 2004, s. 30; **Ayoğlu**, s. 86. Karş. **Kırca**, s 180 dn. 434.

36 **Ayoğlu**, s. 86; Karş. **Özbek**, s. 898.

düzenlemesiyle tahkimin özel olarak dışlanması söz konusu değildir³⁷. Nitekim HMK m. 18 hükmünde, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri konular ile kesin yetki hâllerinin ayrı ayrı belirtilmiş olması da bu yorumu destekler. Sonuç olarak, inceleme konusu davada kesin yetki kuralı bulunması durumunda da tahkime elverişlilik bakımından sorun olmadığı kanaatindeyiz.

C. Hakem veya Hakem Kurulunun Mutlak İnşai Hüküm Verip Veremeyeceği Meselesi

Bir uyumsuzluğa ilişkin olarak verilen nihai mahkeme kararı hem maddi hukuk hem de medeni usul hukuku bakımından bazı hukuki sonuçlar ortaya çıkarır. Değinen hukuki sonuçlar doktrinde, hükmün etkileri üst başlığı altında incelenmektedir³⁸. Bu çerçevede, inşai davanın mahkeme kabulüne ilişkin olan hükme inşai hüküm adı verilir. İnşai hükmün şekli anlamda kesinleşmesiyle birlikte de inşai etki meydana gelir³⁹. Bu inşai etki, davanın taraflarının yanında, herkese karşı ve herkes için (*erga omnes*) ortaya çıkar⁴⁰. Diğer bir deyişle, herkes ortaya çıkan hukuki değişiklikle bağlıdır ve bu duruma artısıyla eksisiyle uymak zorundadır⁴¹.

İNşai etkinin yukarıda değinen özelliği sebebiyle, Devlet mahkemelerinden farklı olarak hakem veya hakem heyeti tarafından herkese karşı etkili (*erga omnes*) olacak biçimde inşai hüküm verilir verilemeyeceği doktrinde tartışmalıdır.

Doktrindeki bir görüşe göre⁴², kanunda öngörülen sınırlar çerçevesinde tahkim yargılamasında her türlü hukuki himaye talebinin karşılanması gerektiği hususunda tereddüt edilmemelidir. Buna göre hakem veya hakem heyetinin inşai nitelikte hüküm verebilmesi mümkündür. Bu görüşteki diğer bir yazara göre, devlet mahkemelerinde verilen inşai hükmün herkese karşı etkili olması kuralı, hakem veya hakem kurulu hükümleri bakımından da kıyasen geçerli olmalıdır⁴³.

37 Helvacı, Tahkime Uygunluk, s. 113; Aktepe Artık, s. 409-410.

38 Kapsamlı bilgi için bkz. ve karşı. Nagihan Mazlum, Medeni Usul Hukukunda İnşai Etki, Yetkin Yayınları, Ankara 2025, s. 71 vd.; Büyük, s. 217.

39 Mazlum, s. 30-31; karşı. Ergun Önen, İnşai Dava, AÜHF Yayınları, 1981, s. 182; Büyük, s. 218.

40 Mazlum, s. 185; Yavuz Alangoya/Kâmil Yıldırım/Nevhis Deren-Yıldırım, Medeni Usul Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2011, s. 210.

41 Büyük, s. 236; Önen, s. 185. İnşai etkinin bağlayıcılığıyla ilgili kapsamlı bilgi için bkz. Mazlum, s. 342.

42 Büyük, s. 202-205.

43 Ayoğlu, s. 84; Özbek, s. 869; karşı. Kayıklık, s. 150-151.

Alman Federal Mahkemesi bir kararında: “nasıl ki ortaklar daha önce aldıkları bir kararı sonradan aldıkları bir kararla ortadan kaldıracabilmek-telese, sözü edilen eşdeğer bir süreci öngörmesi şartıyla bir genel kurul kararını hukuka uygunluk açısından denetlemek ve gerektiğinde erga omnes etkisi bulunan bir karar vermek üzere hakem mahkemesine yetki verebilmelidirler. Mahkeme kararına erga omnes etki tanıyan AlmPOK § 248/1’in (karş. TTK m. 450) hakem mahkemesi kararına kıyasen uygulanması tahkim sürecinin zorunlu bir sonucudur.” ifadeleriyle hakem veya hakem kurulunun herkese karşı etkili inşai hüküm verebileceğini kabul etmiştir⁴⁴.

Doktrinde diğer bir görüşe göre ise, hakem veya hakem heyetinin bütün pay sahipleri ve şirket organları için geçerli ve bağlayıcı olacak biçimde inşai hüküm vermesi mümkün değildir⁴⁵.

Kanaatimizce, hakem veya hakem heyetinin inşai etki doğuracak nitelikte hüküm verip veremeyeceği değerlendirilirken de bir ayırım yapılmalıdır. Zira bazı inşai davalarda inşai etkinin yalnızca uyuşmazlık tarafları arasında ortaya çıkması mümkündür⁴⁶. Gerçekten de aşırı cezai şartın indirilmesi, kira sözleşmesinin feshi veya uyarlanması davaları inşai dava niteliğinde olmakla birlikte, söz konusu inşai davalar nispi inşai hakka dayanır ve dava sonucu verilen inşai hüküm de yalnızca uyuşmazlığın tarafları arasında nispi bir inşai etki doğurur⁴⁷. Şu hâlde, davanın tarafları dışındaki üçüncü kişileri etkilemeyen nispi inşai davaların tahkime elverişli olduğunun ve bu davalarda hakem veya hakem heyetinin inşai hüküm tesis edebileceğinin kabulü gerekir⁴⁸.

Anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davası sonucunda verilen inşai hüküm ise, mutlak bir inşai etki meydana getirir. Nitekim, “Kararın etkisi” kenar başlıklı TTK m. 450 düzenlemesine göre: “Genel kurul kararının iptaline (veya butlanına) ilişkin mahkeme kararı, kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder.” Dolayısıyla iptal edilen genel kurul kararı hem davanın tarafları hem de diğer pay sahipleri

44 BGH, Urteil vom 6. 4. 2009 – II ZR 255/08 – BGHZ 180, s. 221 Schiedsfähigkeit II; OLG Köln (<https://lexetius.com/2009,961>) Kararın çevirisi için bkz. ve karşı. **Kırca**, s. 182-183; **Kayıklık**, s. 138. Doktrindeki bir görüşe göre, değinilen kararda ulaşılan sonucun Türk hukuku bakımından da benimsenmesi tercihe şayandır (bkz. **Ayoğlu**, s. 84).

45 **Moroğlu**, s. 300; aynı yönde görüş için bkz. ve karşı. **Pulaşlı**, s. 1160 § 34 kn. 244; **Hendem**, s. 138.

46 **Mazlum**, s. 207-208.

47 **Önen**, s. 186-187; **Büyük**, s. 241-242; **Mazlum**, s. 202-203.

48 **Önen**, s. 171-172; **Hendem**, s. 62.

bakımından bağlayıcıdır. Belirtmek gerekir ki, tahkim yargılaması sonucunda verilen hükümler bakımından temel ilke, bu hükmün yalnızca tahkim yargılamasının tarafları bakımından bağlayıcı olmasıdır⁴⁹. Dolayısıyla, diğer pay sahiplerinin hukuki dinlenilme hakkını kullanamadığı tahkim yargılaması sonucu verilen hükümden etkilenmemesi asıl kuraldır⁵⁰. Şu hâlde, tahkim yargılaması sonucunda herkese karşı etkili inşai hüküm verilmesi istisnaidir ve istisnalar dar yorumlanacağından (*Singularia non sunt extenda*) burada genişletici bir yorum olan kıyas akıl yürütme yöntemine başvurulamaz⁵¹. Geline bu noktada yürürlükteki hukuk bakımından anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tahkime elverişli bir uyuşmazlık türü olmadığı kanaatindeyiz.

Olması gereken hukuk bakımından ise, özellikle tahkimde gizlilik ve çabukluk ilkeleri göz önüne alındığında anonim şirket genel kurul kararlarının iptaline ilişkin uyuşmazlıkların hakem veya hakem heyetinde çözüme kavuşturulmasının tercih edilmesi gereken bir hukuk politikası olduğu kanaatindeyiz. Buna göre, hukuki öngörülebilirlik ilkesi⁵² çerçevesinde, anonim şirket esas sözleşmesinin içeriğine ilişkin TTK m. 339 düzenlemesine 4. fıkra olarak: “*Esas sözleşmede, şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıkların Türkiye’de kurulan bir hakem veya hakem kurulu tarafından çözüleceğini öngörülebilir. Bu durumda şirket, organları ve pay sahipleri söz konusu tahkim şartıyla bağlıdır.*” şeklinde yeni bir düzenleme

49 İbrahim Özbay, “Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Teşkil Etmesi”, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, Alkım Yayınları, İstanbul 2003, s. 282.

50 Hendem, s. 61-63; Mekengeç, s. 9; aynı yönde bkz. ve karşı. Ersin Erdoğan, Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Etkisi, Yetkin Yayınları, Ankara 2017, s. 157 dn. 273.

51 Belirtmek gerekir ki, İstanbul BAM 14. Hukuk Dairesi bir kararında: “*Asıl olan tahkime elverişlilik olup, tahkime elverişsizlik istisnaidir; tahkime başvurabilmek bir hak olduğuna göre, bu hakkı sınırlandıran istisnaların dar yorumlanması gerekir. Bu bağlamda, şirket uyuşmazlıklarının da kural olarak tahkime elverişli olduğu öğretide kabul edilmektedir.*” ifadeleriyle aksi görüşü benimsemiştir. Bkz. İstanbul BAM 14. HD. E. 2022/1843, K. 2022/1373 20.11.2022 (Özkorkut, s. 196). Doktrinde katılmadığımız aksi yöndeki bir görüşe göre ise, genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davayı gören hakemler de devlet mahkemeleriyle aynı hukuku ve kanun hükümlerini uygulayarak karar verecektir. Özellikle tüm pay sahipleri tahkim şartına tarafsız hakem kararına erga omnes etki tanımamak için hiçbir neden yoktur. Bkz. ve karşı. Ayoğlu, s. 110 dn. 252. Aksi görüşteki diğer bir yazar için bkz. ve karşı. Özbek, s. 869.

52 Bu ilkeye ilişkin kapsamlı bilgi için bkz. İsmail Köküsarı, Anayasa Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi, Ankara 2015, s. 138 vd.

ilave edilmelidir⁵³. Nitekim İsviçre hukukunda da OR § 697n hükmü hukuki güvenliğin sağlanması amacıyla öngörülmüştür⁵⁴.

Daha sonra da “Kararın etkisi” kenar başlıklı TTK m. 450 hükmüne ikinci fıkra olarak: “*Genel kurul kararının iptaline veya butlanına ilişkin hakem kararı kesinleştikten sonra şirket, şirket organları ile bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder. Yönetim kurulu bu kararın bir suretini derhâl ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesine koymak zorundadır.*” şeklinde bir ilave getirilmelidir.

SONUÇ

Anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tahkime elverişli olmadığı görüşündeki yazarların ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin üç temel argümanı vardır. Bunlar: inceleme konusu davanın tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği bir uyuşmazlık olduğu, kanun koyucunun kesin yetki kuralı ihdas etmesi sebebiyle tahkimi dışladığı ve son olarak da tahkimde *erga omnes* hüküm tesis edilemeyeceğidir. Ortaya konulan hukuki argümanlara ilişkin olarak tahkim hukuku başta olmak üzere, medeni usul hukuku ilke, kavram ve kurumları çerçevesinde çeşitli değerlendirmeler yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öncelikle, karşılaştırmalı hukukta inşai davanın türleri arasında yapılan gerçek inşai davalar (*echte Gestaltungsklage*) ve gerçek olmayan inşai davalar (*unechte Gestaltungsklage*) şeklindeki ayırım ortaya konulmuş ve bu ayırımın Türk hukuku bakımından da yol gösterici nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. İfade edilen ayırım çerçevesinde, dava açılarak ulaşılmak istenen inşai etkinin tarafların anlaşması veya davalının tasarrufu ile

53 Bu önerinin temelinde de OR § 697n hükmü bulunur. Söz konusu öneriye ilişkin kapsamlı bilgi için bkz. Ercüment **Erdem**, “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim: İsviçre Örneği, Alınacak Dersler ve Öneriler, Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri: 16 Ekim 2021, Bayko Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 81 vd. Belirtmek gerekir ki tahkim, tarafların iradelerine dayalı olarak devlet mahkemeleri yerine gerçekleştirilen özel bir yargılama faaliyeti olduğundan (bkz. **Okumuş**, s. 6-7) ancak oy birliğiyle kabul edilmiş ve geçerli bir tahkim kaydının şirket esas sözleşmesinde yer alması durumunda tahkim yargılaması gündeme gelebilir. Bu çerçevede, şirket esas sözleşmesine konulan tahkim kaydı asgari yargılama hukuku güvencelerini sağlayacak düzeyde değilse bu tahkim kaydı geçersiz kabul edilmelidir (bkz. TBK m. 27). Geçersiz bir tahkim kaydının varlığı durumunda ise tahkim yargılaması yapılamayacaktır.

54 Botschaft zur Änderung des Obligationenrechts (Aktienrecht) vom 23. November 2016, Nr. 2.1.23, s. 546 (<https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2017/112/de>) E.T. 18.05.2026

de ortaya çıkabildiği anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği bir uyumsuzluk olduğu görüşünü benimsiyoruz.

Ayrıca, TTK m. 445 düzenlemesinin yalnızca HMK m. 6 hükmünün tekrarından ibaret olduğu tespiti yapılmıştır. Bu tespitin bir sonucu olarak da mezkûr yetki kuralının kesin olmayan yetki kuralı niteliğinde olduğu görüşündeyiz. Bir an için TTK m. 445 hükmünün kesin yetki kuralı ihdas ettiği görüşü benimsense dahi bu durumun uyumsuzluğun tahkime elverişliliğine engel teşkil etmeyeceği sonucuna vardık. Zira kesin yetki kuralının var olup olmamasının tahkime elverişliliği belirleyen bir unsur olmadığı kanaatindeyiz.

Her ne kadar yukarıda değinilen iki farklı hukuki argüman bakımından anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tahkime elverişli bir uyumsuzluk türü olduğu sonucuna varmış isek de hakem veya hakem heyetinin herkese karşı etkili (*inter omnes*) olacak biçimde inşai hüküm tesis edemeyeceği sonucuna vardık. Dolayısıyla yürürlükteki hukuk bakımından anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının tahkime elverişli bir uyumsuzluk türü olmadığı kanaatindeyiz. Bununla birlikte, olması gereken hukuk bakımından anonim şirket genel kurul kararlarının iptali davasının hakem veya hakem heyetinde görülmesinin tercih edilmesi hukuk politikası bakımından yerinde olacaktır. Bu çerçevede TTK'ya aşağıdaki hükümlerin eklenmesini önermekteyiz:

MADDE 339-

(4) “*Esas sözleşme, şirketler hukukuna ilişkin uyumsuzlukların Türkiye’de kurulan bir hakem veya hakem kurulu tarafından çözüleceğini öngörülebilir. Bu durumda şirket, organları ve pay sahipleri söz konusu tahkim şartıyla bağlıdır.*”

MADDE 450-

(2) “*Genel kurul kararının iptaline ilişkin hakem mahkemesi kararı kesinleştikten sonra şirket, şirket organları, bu organların üyeleri ile bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder.*”

KAYNAKÇA

Aktepe Artık, Sezin, Medeni Usul Hukukunda Hakem Kararlarının İptali Sebepleri (HMK m. 439), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2023.

Alangoya, Yavuz/**Yıldırım**, Kâmil/**Deren-Yıldırım**, Nevhis, Medeni Usul Hukuku Esasları, 8. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2011.

Althammer, Christoph, Streitgegenstand und Interesse (eine zivilprozessuale Studie zum deutschen und europäischen Streitgegenstandsbegriff), Tübingen, 2012.

Arslan, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel, Notlu-Gerekçeli Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025.

Arslan, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel, Medeni Usul Hukuku, 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025.

Aydemir, Fatih, Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017.

Aykutalp, Aslı, “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Nazarında Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptalinin Tahkime Elverişliliği” Prof. Dr. Necmettin Berkin’e Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s. 205-240.

Ayoğlu, Tolga, Sermaye Şirketleri Özelinde Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018.

Becker, Michael, “Gestaltungsrecht und Gestaltungsgrund”, Archiv für die civilistische Praxis, 1988, 188. Bd., H. 1, 1988, s. 24-68.

Büyük, İrmak Elif, Medeni Usul Hukukunda İnşai Dava ve İnşai Hüküm, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Deren Yıldırım, Nevhis, “Tahkim ve Objektif Bakımdan Tahkime Elverişlilik”, Prof. Dr. Yavuz ALANGOYA için Armağan, Alkım Yayınevi, İstanbul 2007, s. 47-61

Deren Yıldırım, Nevhis, Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları, Alkım Yayınları, İstanbul 2004.

Eltaş, Ceren, Medeni Usul Hukukunda Davaya Son Veren Taraf İşlemleri Çerçevesinde Tasarruf İlkesi, Adalet Yayınları, Ankara 2025.

Eminoğlu, Cafer/**Erdoğan**, Ersin, Ticari Uyuşmazlıklarda (İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk, Ankara 2020.

Ercan Özler, Meltem, Medeni Usul Hukukunda Dava Konusu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Erdem, H. Ercüment, “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”, Tahkim Anlaşması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 1-24.

Erdem, Ercüment, “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim: İsviçre Örneği, Alınacak Dersler ve Öneriler, Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri: 16 Ekim 2021, Bayko Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 67-83. (Anılış, Erdem, İsviçre Örneği).

Erdoğan, Ersin, Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Etkisi, Yetkin Yayınları, Ankara 2017. (Anılış, Erdoğan, Kesin Hüküm).

Erdoğan, Ersin, Medeni Usul Hukuku Açısından Uyarılama Davası, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

Etirli, Burak, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”, BFHD, C. 8, S. 32, 2019, s. 1997-2030.

Helvacı, Mehmet, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarının Tahkim Yargılamasına Uygunluğu Üzerine Düşünceler”, TMSF Sempozyum II, Tahkim, Editörler, Erol Ulusoy/Aslı Yıldırım, 14 Şubat 2009, s. 179-203.

Helvacı, Mehmet, “Sermaye Ortaklıklarına Özgü Davalarda “Tahkime Uygunluk” İle İlgili Değerlendirmeler”, Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim Semineri: 16 Ekim 2021, Bayko Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 99-118. (Anılış: Helvacı, Tahkime Uygunluk).

Hendem, Burcu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Bakımından Tahkime Elverişlilik, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, 2023.

Huysal, Burak, Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.

Işık, Serpil, MTK ve HMK Kapsamında Hakem Kararlarına Karşı İptal Davası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Karasu, Rauf, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

Kaya, Serkan, “Tahkime Elverişlilik” Milli Tahkim Kapsamında Tahkime Elverişlilik, Editör, Serkan Kaya, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Kayıklık, Abdurrahman, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü İhtilaflarında Tahkim”, BATİDER, C. XXXVI, S. 4, 2020, s. 133-176.

Kesici, Buğra, Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

Kırca, İsmail, Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Köküsarı, İsmail, Anayasa Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.

Kuru, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü C.II, 6. Baskı, Demir Demir Yayıncılık, İstanbul 2001.

Lakkis, Panajotta, Gestaltungsakte im internationalen Rechtsverkehr, Tübingen 2007.

Lüke, Gerhard, “Zum Zivilprozessualen Klagensystem”, JuS, Juli, 1969 (Heft 7), s. 301-307.

Mazlum, Nagihan, Medeni Usul Hukukunda İnşai Etki, Yetkin Yayınları, Ankara 2025.

Meriç, Nedim, Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.

Moroğlu, Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

Okumuş, Nagehan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Hakem Kararlarının İptali, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.

Önen, Ergun, İnşai Dava, AÜHF Yayınları, 1981.

Özbay, İbrahim, “Hakem Kararlarının Kesin Hüküm Teşkil Etmesi”, Prof. Dr. Ergun Önen’e Armağan, Alkım Yayınları, İstanbul 2003, s. 281-304.

Özbek, Mustafa Serdar, Tahkim Hukuku C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2022.

Özkorkut, Korkut, “Şirketler Hukuku Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tahkim”, Tahkim ve Diğer Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemlerinde Güncel Gelişmeler Sempozyum Kitabı, Editörler, Metin Kıratlı, Hakkı Susmaz, Açelya Şahin, Güray Özsu, A. Eda Manav Özdemir, Cumhurbaşkanlığı Yayınları, Ankara 2023, s. 173-202.

Pekcanitez, Hakan/**Yeşilirmak**, Ali, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. II, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

Pekcanitez, Hakan/**Simil**, Cemil, Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. V, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

Postacıoğlu, İlhan/**Altay**, Sümer, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 8. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, 4. Baskı, C.II, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.

Selçuk, Seyhan, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Hakem Kararlarının İptali, Yetkin Yayınları, Ankara 2018.

Sogo, Miguel, “Gestaltungsklagen und Gestaltungsurteile des materiellen Rechts und ihre Auswirkungen auf das Verfahren”, ZStV-Zürcher Studien zum Verfahrensrecht Band/Nr. 152, Zürich, 2007.

Şener, Oruç, Hami Ortaklıklar Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara 2022.

Tanrıver, Süha, Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara 2024.

Türkeş, Yağmur, Sermaye Şirketlerinde Şirket İçi Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözülmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.

Veziroğlu, Cem, “Anonim Ortaklık Esas Sözleşmesinde Düzenlenen Tahkim Şartının Geçerliliği”, Tahkim Yargılaması, Editörler, Mustafa Erkan, Candan Yasan Tepetaş, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 3-24.

Yeşilova, Bilgehan, Milletlerarası Ticari Tahkimde Nihai Karardan Önce Mahkemenin Yardım ve Denetimi, Güncel Yayınevi, İzmir 2008.

Yılmaz, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi C. 4, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.